

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/349/2021
Identifikačné číslo spisu:	6708211312
Dátum vydania rozhodnutia:	24.01.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Lubor Šebo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6708211312.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne U. O., narodenej XX. O. XXXX, L. L., V. P. F. XX, zastúpenej PRO iURE - advokátska kancelária s. r. o., Bratislava, Zámocká 32, IČO: 36 869 830, proti žalovanej R. Y., narodenej XX. R. XXXX, V., V. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Petrom Dlhopolčekom, Banská Bystrica, Horná 51, o určenie náhrady za užívanie spoluvlastníckeho podielu, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 16C/121/2008, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 10. decembra 2020 sp. zn. 16Co/22/2020 v spojení s opravným uznesením zo dňa 04. januára 2021 sp. zn. 16Co/22/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 10. decembra 2020 sp. zn. 16Co/22/2020 v spojení s opravným uznesením z 04. januára 2021 sp. zn. 16Co/22/2020 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 09. decembra 2019 č. k. 16C/121/2008 - 1353 I. výrokom konanie o nároku žalobkyne za obdobie od 13.10.2006 do 22.11.2007 zastavil, II. výrokom uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni z titulu bezdôvodného obohatenia sumu 5 735 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne z uvedenej sumy od 13.12.2010 do zaplatenia a to všetko v lehote 15 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku, III. výrokom v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a IV. výrokom žiadnej zo strán nepriznal právo na náhradu trov konania.

1.1. V odôvodnení súd prvej inštancie opätovne aj po doplnení dokazovania konštatoval, že žalobkyňa svoj nárok uplatňuje voči žalovanej titulom vydania bezdôvodného obohatenia aplikujúc ustanovenie § 451 Občianskeho zákonníka. Viazaný právnym záverom odvolacieho súdu v zrušujúcom uznesení zastavil konanie o nároku žalobkyne za obdobie od 13.10.2006 do 22.11.2007 pre prekážku veci právoplatne rozhodnutej s odkazom na odôvodnenie v zrušujúcom uznesení.

1.2. V ďalšom sa súd prvej inštancie zamerl na vyhodnotenie dokazovania týkajúceho sa uplatneného nároku žalobkyne na vydanie bezdôvodného obohatenia titulom užívania rodinného domu a pozemkov žalovanou. S poukazom na aplikačnú prax vyšších súdnych autorít (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6Cdo/184/2010) skúmal, či žalovaná užívala rodinný dom s pozemkami nad rámec svojho

spoluvlastníckeho podielu, ktorý predstavoval v prípade rodinného domu aj v prípade pozemkov 5/12 - in (42 % v pomere k celku). Zdôraznil, že žalobkyňa, ktorá podala žalobu a domáhala sa vydania bezdôvodného obohatenia, bola povinná v rámci dôkaznej ťarchy preukázať, že žalovaná (jej sestra) užívala rodinný dom a pozemky, ktoré boli v rozhodnom období v režime podielového spoluvlastníctva nad rámec podielu na ňu pripadajúceho. Výkonaným dokazovaním mal súd prvej inštancie za preukázané, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno vo vzťahu k nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia voči žalovanej, a to v časti týkajúcej sa užívania pozemkov. V konaní totiž podľa neho nebolo preukázané, že žalovaná užívala pozemky nad rámec vlastného podielu, teda, že užívala viac ako 42 % celkovej výmery. Svedeckou výpoveďou Ing. E. R. bolo preukázané, že záhrada mohla mať okolo 1700 m², pričom žalovaná užívala len časť záhrady, a to v rozsahu maximálne do 300 m² (17,6 %). Navyše súd prvej inštancie vykonal ohliadku miesta samého, kde zreteľne videl, že časť záhrady bola obhospodarovaná, no väčšia časť ležala dlhodobo „úhorom“ bez obrábania. Podľa súdu prvej inštancie ovocné stromy neboli dlhodobo ošetrované, mnohé trpeli chorobou, a preto súd žalobu v tejto časti o nároku za užívanie pozemkov žalovanou, zamietol.

1.3. Súd prvej inštancie však považoval čiastočný nárok žalobkyne za daný, pokiaľ išlo o majetkový prospech získaný žalovanou plnením bez právneho dôvodu tým, že užívala rodinný dom aj garáž s altánom, a to v celom rozsahu. Mal za preukázané, že žalovaná odmietala pustiť do rodinného domu žalobkyňu príp. tretie osoby, ktoré s ňou v čase konkrétnych návštev boli. V tomto rozsahu preto považoval nárok žalobkyne za opodstatnený, ak žalovaná užívala rodinný dom s garážou a altánkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu 5/12. Rozhodné obdobie výpočtu ustálil od 23.11.2007 do 12.12.2010, ktorým dňom bolo právoplatným rozhodnutím súdu zrušené podielové spoluvlastníctvo strán sporu a vec (rodinný dom) bola prisúdená do výlučného vlastníctva žalovanej. Súd prvej inštancie pri určení výšky bezdôvodného obohatenia žalovanou vychádzal zo znaleckého posudku Slovenskej technickej univerzity v Bratislave - Stavebnej fakulty Ústavu súdneho znalectva, ktorý bol podaný pod znaleckým úkonom č. XX/XXXX a následne doplnený doplnkom č. 1 znaleckého úkonu č. XX/XXXX k pôvodne podanému znaleckému úkonu. Súd prvej inštancie vychádzal z tohto posudku z dôvodu, že ho považoval za obsahovo odborne najrozsiahlejšie spracovaný. Celková výška bezdôvodného obohatenia podľa súdu prvej inštancie predstavovala 5 735 eur, na ktorú súd prvej inštancie zaviazal žalovanú k povinnosti vydať bezdôvodné obohatenie v tejto výške žalobkyňi a vo zvyšku uplatneného nároku žalobu zamietol.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 10. decembra 2020 sp. zn. 16Co/22/2020 v spojení s opravným uznesením z 04. januára 2021 sp. zn. 16Co/22/2020 I. výrokom rozsudok súdu prvej inštancie, ktorým konanie o nároku za obdobie od 13.10.2006 do 22.11.2007 zastavil, potvrdil, II. výrokom rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyňi 5 735 eur s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 13.12.2010 do zaplatenia (výrok II.) a vo výroku, ktorým v prevyšujúcej časti žalobu zamietol (výrok III.) zmenil tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyňi sumu 5 518 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne od 30.05.2009 až do zaplatenia a vo zvyšku súd žalobu zamietol a v V. výroku žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2.1. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie, na základe ktorého uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyňi sumu 5 735 eur s príslušenstvom na tom skutkovom a právnom základe, že ide o nárok žalobkyne titulom vydania bezdôvodného obohatenia. Odvolací súd už vo svojom zrušujúcom uznesení výslovne konštatoval, že v prejednávanej veci nejde o nárok z bezdôvodného obohatenia ale o nárok, ktorý vyplýva priamo z ust. § 136 ods. 1, § 137 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorého rozsah sa rovná nájomnému, ktorého výška zostala v konaní sporná. Keďže nebolo sporné, že žalovaná užívala rodinný dom výlučne sama a nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu v celom rozsahu a za toto užívanie náhradu vo forme peňažného plnenia z užívania vylúčenému spoluvlastníkovi neposkytla, považoval odvolací súd uplatnený nárok žalobkyne na zaplatenie finančnej náhrady za užívanie jej spoluvlastníckeho podielu rodinného domu čo do základu za dôvodný. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie vychádzal pri určení náhrady za užívanie rodinného domu žalovanou, nad rámec spoluvlastníckeho podielu na ňu pripadajúceho, zo záverov znaleckého posudku vypracovaného STU, avšak nedôvodne započítal aj náhradu za užívanie garáže a altánku žalovanou. Súd prvej inštancie vo vzťahu k pozemkom, ktoré sa nenachádzajú pod stavbami vo výlučnom užívaní žalovanou v

rozhodnom období dospel k správne mu skutkovému a právne mu záveru, že žalobkyňa neuniesla dôkazné bremeno v tomto rozsahu o nároku na zaplatenie náhrady za „nadužívanie“ pozemkov žalovanou, v časti týkajúcej sa užívania záhrad a príľahlých pozemkov nachádzajúcich sa okolo stavieb. Odvolací súd aj vzhľadom na vykonané dokazovanie pred súdom prvej inštancie a po jeho doplnení a zopakovaní dospel k záveru, že žalobkyňa v konaní nepreukázala, že pozemky (parcela č. 399/8 a č. 399/9) vedené ako záhrady, užívala žalovaná nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu 5/12 - in. Zo svedeckých výpovedí ako i ohliadky samej vyplývalo, že žalovaná užívala len časť tejto záhrady, a na tomto skutkovom a právnom závere nemenilo ani skutočnosť, že k ohliadke došlo až potom, ako bolo podielové spoluvlastníctvo strán sporu zrušené a vyporiadané. Naopak podľa odvolacieho súdu bolo možné predpokladať, že ak žalovaná aj po zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva pozemky v rozsahu pripadajúcom na záhrady neužívala nad rozsah svojho pôvodne určeného spoluvlastníckeho podielu, potom ani pred týmto zrušením záhrady vo väčšom rozsahu neužívala. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal aj na svoje skoršie zrušujúce uznesenie, v ktorom výslovne uviedol, že nárok na finančnú náhradu nevzniká v prípade, ak spoluvlastník (žalovaná) užíva len časť veci (parcely) v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel, preto v takomto prípade nič nebráni druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na svojom užívacom oprávnení v rozsahu svojho podielu. Dôvod, pre ktorý tento spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný. To, že by žalovaná užívala záhrady o výmere viac ako 1800 m² nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu však v konaní nebolo preukázané.

2.2. Odvolací súd považoval za nedôvodnú námietku žalobkyne, že v prejednávanom prípade je rozhodnutie Najvyššieho súdu SR po sp. zn. 6Cdo/184/2010 neaplikovateľné. To, že v tam uvedenom prípade bola časť spoločnej veci užívaná aj treťou osobou nič nemení na právnych záveroch vo vzťahu k spoluvlastníkom spoločnej veci navzájom. Rozhodnutie vychádzalo z právneho záveru dovolacieho súdu, ktorý sa zaoberal aj vzťahom spoluvlastníkov navzájom, teda nie vo vzťahu k tretej osobe.

2.3. Odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie nedôsledne nerozlišoval, že pozemky nachádzajúce sa pod stavbami, ktoré žalovaná užívala v celom rozsahu, teda nad rámec na ňu pripadajúceho spoluvlastníckeho podielu, bez pochyb tiež užívala v celom rozsahu. Podľa odvolacieho súdu bolo v rozpore s princípmi formálnej logiky, aby žalovaná neužívala pozemky pod stavbami a spoločný dvor sprístupňujúci vchod do rodinného domu, garáže a altánku, ak tieto stavby užívala výlučne ona a ako už vyššie ustálil súd prvej inštancie aj odvolací súd tieto stavby (rodinný dom, garáž, altánok) užívala žalovaná v celom rozsahu. Odvolací súd uvedený nesprávny skutkový a právny záver súdu prvej inštancie odstránil a vzhľadom na záver o čiastočnom nároku žalobkyne vo vzťahu k pozemkom pod stavbami a spoločný dvor priznal žalobkyni náhradu za ich užívanie v období od 23.11.2007 do 12.12.2010 v súlade so závermi znaleckého posudku STU vo vzťahu k týmto pozemkom.

2.4. Odvolací súd nemohol prihliadnuť ani na námietku žalobkyne, aby súd prihliadol na výpovede žalovanej a celkovo na konanie vedené na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 15C/262/2004 o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, či na konanie vedené pred tým istým súdom pod sp. zn. 13C/172/2004, ak namietala, že sa súd prvej inštancie s obsahom uvedených konaní neoboznámil. Aj po doplnení a zopakovaní dokazovania odvolací súd uviedol, že výpovede žalovanej v iných konaniach bolo nutné ponímať aj s jej snahou upraviť práva a povinnosti strán sporu ako spoluvlastníčok do budúcnosti, a jej vôľu nehnuteľnosti v ich podielovom spoluvlastníctve užívať do budúcnosti tak, aby nezhody medzi nimi nevznikli a vzťahy boli do budúcnosti upravené. Podľa odvolacieho súdu iné predpoklady uplatnenia nároku sú v konaní o určení a zaplatenie náhrady za užívanie spoluvlastníckeho podielu a iné v konaní o zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva, kde ide o úpravu vzťahov do budúcnosti, a účelom tohto vyporiadania bolo účelné užívanie nehnuteľností len jednou zo strán sporu. Na rozdiel pri určení náhrady, čo je predmetom tohto konania, sa skúma, či žalovaná fakticky užívala rodinný dom a pozemky, avšak len nad rozsah na ňu pripadajúceho podielu. Účel žalobkyňou označených konaní a v nich učinенých výpovedí žalovanou, nemožno bez posúdenia predmetu každého konania zvlášť prelínať a vytrhnúť z kontextu jej prejavenej vôle.

2.5. Pokiaľ išlo o v poradí prvý výrok napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorým konanie o nároku žalobkyne za obdobie od 13.10.2006 do 22.11.2007 zastavil, v tomto rozsahu odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne. Z obsahu spisu Okresného súdu Zvolen pod sp. zn. 13C/172/2004 vyplývalo, že rozsudkom Okresného súdu Zvolen zo dňa 22.11.2007 bolo

rozhodnuté o uplatnenom nároku žalobkyne proti žalovanej za obdobie od 01.12.2004 do 22.11.2007 z titulu bezdôvodného obohatenia. Rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 16.09.2008 pod sp. zn. 14Co/69/2008 bolo rozhodnuté tak, že v časti rozsudku, v ktorej okresný súd návrh žalobkyne zamietol, rozsudok potvrdil a v časti, v ktorej okresný súd žalobkyni vyhovel, tento rozsudok zmenil a žalobu v tejto časti zamietol. Teda odvolací súd zamietol aj výrok, ktorým okresný súd rozhodol tak, že žalovaná je oprávnená užívať rodinný dom a súčasne odvolací súd zamietol žalobu aj v tej časti, v ktorej okresný súd priznal žalobkyni náhradu za užívanie nehnuteľnosti za obdobie od 01.12.2004 do 22.11.2007. Aj z odôvodnenia rozsudku Okresného súdu Zvolen zo dňa 22.11.2007 č. k. 13C/172/2004 vyplývalo, že súd zaviazal žalovanú na zaplatenie vyššie uvádzanej sumy s tým, že poukázal na to, že rozsudok bol vydaný ku dňu 22.11.2007 a v predmetnom prípade bolo možné rozhodnúť o bezdôvodnom obohatení len za predchádzajúce obdobie, teda nebolo možné rozhodnúť do budúcnosti tak, ako sa tohto domáhala žalobkyňa, preto v tejto časti súd v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Proti uvedenému rozsudku okresného súdu podali odvolanie všetci účastníci konania s tým, že v časti, v ktorej súd rozhodol o nároku žalobkyne za obdobie od 01.12.2004 do 22.11.2007 zmenil tak, že návrh zamietol. Podľa odvolacieho súdu nebolo podstatné, na základe akého dôvodu k zmene rozhodnutia o uplatnenom nároku žalobkyni voči žalovanej za obdobie od 01.12.2004 do 22.11.2007 došlo, nakoľko i prípadná zmena kvalifikácie nároku uplatneného žalobou nie je pre súd záväzná. Žalobkyňa v konaní a v samotnej žalobe vyvodzovala svoj nárok na požadované peňažné plnenie ňou opísaným skutkovým stavom, podstatou ktorého bolo, že žalovaná užíva spoločnú vec nad rozsah jej spoluvlastníckeho podielu. Uvedeným skutkovým vymedzením si žalobkyňa splnila svoju povinnosť opísať v žalobe rozhodujúce skutočnosti a nebola povinná skutkový rámec veci právne vyhodnotiť, lebo je vždy vecou súdu, aby podal právnu kvalifikáciu žalobou uplatneného nároku. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 16.08.2008 sp. zn. 14Co/69/2008 preto o nároku žalobkyne za obdobie od 01.12.2004 do 22.11.2007 rozhodol tak, že v tomto rozsahu nárok žalobkyne zamietol. Ak aj žalobkyňa dovolaním napadla rozsudok odvolacieho súdu, dovolací súd v tomto konaní (2Cdo/43/2009) výslovne uviedol, že v dovolaní napadnutej časti v sume 54 619,80 Sk v pôvodnej mene vec zrušil a vrátil na ďalšie konanie, pričom išlo o obdobie žalobkyňou dovolaním napadnuté, t. j. od 01.12.2004 do 13.10.2006. Následne aj Krajský súd v Banskej Bystrici v uznesení zo dňa 29.06.2010 sp. zn. 14Co/55/2010 konštatoval, že predmetom odvolacieho konania je suma 54 619,80 Sk v pôvodnej mene a to za obdobie od podania návrhu v tejto veci, t. j. od 01.12.2004 do 13.10.2006 tak, ako bol tento nárok vymedzený podaným dovolaním.

2.6. Podľa odvolacieho súdu konanie o nároku žalobkyne voči žalovanej za obdobie od 13.10.2006 do 22.11.2007, či už titulom užívania spoločnej veci nad rozsah jej spoluvlastníckeho podielu alebo z titulu vydania bezdôvodného obohatenia bolo Krajským súdom v Banskej Bystrici dňa 16.09.2008 sp. zn. 14Co/69/2008 zamietnuté, pričom toto obdobie dovolaním žalobkyne napadnuté nebolo a dovolací súd teda ani o tejto časti zamietnutého nároku rozhodnúť nemohol. Z rozhodovacej činnosti odvolaciemu súdu bolo taktiež známe rozhodnutie Okresného súdu Zvolen vo veci pod sp. zn. 13C/172/2004, a to rozsudok zo dňa 12.12.2016, ktorým bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 1 813,02 eura s príslušenstvom, keď v danom konaní mal súd za preukázané, že v rozhodujúcom čase, t. j. od 01.12.2004 do 13.10.2006 boli strany podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, ako aj to že predmetné nehnuteľnosti užívala žalovaná, ktorá náhradu vo forme peňažného plnenia žalobkyni neposkytla. Z rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 18.07.2017 sp. zn. 13Co/123/2017 vyplývalo, že rozsudok okresného súdu v uvedenej veci bol v celom rozsahu potvrdený. Z dôvodov uvedených v rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici vyplývalo, že žalobkyňou uplatnená výška náhrady za užívanie jej spoluvlastníckeho podielu na spoločnej nehnuteľnosti za uplatnené obdobie voči žalovanej bola uplatnená dôvodne, čo do výšky 1 813,02 eura, ktorá ostala predmetom sporu po tom, čo ostalo právoplatné pôvodné rozhodnutie okresného súdu v časti, v ktorej vo zvyšku žalobu zamietol, ktorý výrok v odvolacom konaní potvrdil a nebol už teda predmetom konania po zrušujúcom rozhodnutí dovolacieho súdu. Okresný súd v tejto prejednávanej veci preto rozhodol vecne správne, ak konanie o nároku žalobkyne za obdobie od 13.10.2006 do 22.11.2007 zastavil pre prekážku veci právoplatne rozhodnutej.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzuje z § 420 písm. f) a z § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľka žiadala, aby najvyšší

súd napadnuté rozhodnutie a rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Porušenie práva na spravodlivý proces dovolateľka namietala v súvislosti s vyhodnotením dôkazov a porušením nestrannosti súdu pri vykonávaní dôkazov. Žalobkyňa mala za to, že súd porušil zásadu dokazovania, keď ohľadku vykonal bez odborníka a následne z nej vyvodzoval závery o neužívaní záhrady vo vzťahu k obdobiu pred viac ako 10 rokmi, na ktoré súd nemá potrebnú odbornosť - hoc záhrada bola až „úhor“ obrobená, zatrávnená a po okrajoch popri oplotení sa nachádzali ovocné stromy a vinič. Úplnú svojvôľu pri posudzovaní dôkazov podľa názoru dovolateľky predstavovalo aj posúdenie výpovede svedka Stankoviča, ktorý sa síce snažil vypovedať tendenčne v prospech žalovanej, avšak v rámci výpovede uviedol viaceré skutočnosti, ktoré jednoznačne preukazovali, že žalovaná záhradu užívala a brala z nej plody. Nesprávny procesný postup dovolateľka videla aj v tom, že súd pri hodnotení užívania spoločných nehnuteľností žalovanou neprihliadol na skoršie vyjadrenie žalovanej. To, že žalovaná spoločne pozemky užívala priznala sama vo svojich vyjadreniach v rámci konaní pod sp. zn. 13C/172/2004 a v konaní pod sp. zn. 15C/262/2004. Dovolaťka mala za to, že tendenčné úvahy súdu, že vyjadrenia žalovanej je potrebné vykladať so zreteľom na jej snahu dosiahnuť v konaní určitý cieľ treba odmietnuť. Uvedené vysvetlenie odvolacieho súdu bolo podľa žalobkyne neodôvodnené neprihliadnutie na jednoznačný dôkaz v prospech samotnej žalobkyne. Za porušenie práva na spravodlivý proces dovolateľka považovala aj nesprávnu aplikáciu záverov uvedených v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR pod sp. zn. 6Cdo/184/2010. Podľa nej predmetné rozhodnutie riešilo inú skutkovú situáciu, než tú, ktorá bola predmetom tohto súdneho konania. Predmetné rozhodnutie riešilo skutkový stav kde okrem spoluvlastníkov užívala spoločnú vec z ich rozhodnutia a so súhlasom aj iná tretia osoba, čo v tomto prípade tak nebolo. Najvyšší súd uviedol, že vo veci 6Cdo/184/2010 ostatným spoluvlastníkom nič nebránilo užívaniu spoločných pozemkov, čo podľa dovolateľky v tomto prípade nebolo, nakoľko v predmetnom prípade žalovaná zabránila žalobkyni vstupovať na spoločné pozemky a užívať ich. To, že žalovaná bránila žalobkyni v užívaní spoločných nehnuteľností konštatovali sudy v konaní pod sp. zn. 13C/172/2004 ako aj v konaní pod sp. zn. 15C/262/2004.

3.2. Nesprávne právne posúdenie v zmysle dovolacieho dôvodu § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobkyňa videla pri riešení otázok „1/ Či vzniká spoluvlastníkovi, ktorého iný spoluvlastník protiprávne vylúčil z užívania spoločnej veci, nárok na náhradu, ak spoluvlastník po tom čo druhého vylúčil z užívania spoločnej veci sám spoločnú vec užíva iba v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, avšak zároveň druhému spoluvlastníkovi bráni v užívaní spoločnej veci?“ „2/ Či možno od spoluvlastníka vylúčeného z užívania spoločnej veci spravodlivo požadovať, aby sa po verbálnom útoku a vyhnaní zo spoločných nehnuteľností pravidelne pokúšal o vstup na spoločné pozemky a riskoval tak ďalší verbálny prípadne fyzický útok od druhého spoluvlastníka a hodnotiť ju na vrub vylúčeného spoluvlastníka?“ Podľa názoru dovolateľky nemožno prisvedčiť tvrdeniu, že dôvod pre ktorý spoluvlastník spoločnú vec neužíva, nie je právny významný. Toto tvrdenie podľa nej obstoí len v prípadoch, v ktorých druhý užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel a zároveň druhému spoluvlastníkovi nebráni v užívaní spoločnej veci. Dovolaťka mala za to, že takto uvažoval najvyšší súd aj v rozhodnutí pod sp. zn. 6Cdo/184/2010, kde uviedol, že rovnako takýto nárok nevzniká ani v prípade, ak spoluvlastník užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel, pretože v takomto prípade nič nebráni druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na užívaní oprávnení v rozsahu svojho podielu a to užívaním zostávajúcej časti veci. Dovolaťka zastávala názor, že od spoluvlastníka vylúčeného z užívania spoločnej veci nemožno spravodlivo požadovať, aby sa po verbálnom útoku a vyhnaní zo spoločných nehnuteľností pravidelne pokúšal o vstup na spoločné pozemky a riskoval tak ďalší verbálny prípadne tiež fyzický útok od druhého spoluvlastníka.

3.3. Dovolaťka dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP žalobkyňa uplatnila aj pri riešení otázok „1/ Či môže rozsudok, ktorým odvolací súd zmení rozsudok súdu prvej inštancie tak, že zamietne žalobu, pričom v odôvodnení rozsudku uvedie, že pokiaľ súd prvej inštancie rozhodol o určitom nároku, tak rozhodol nad rámec návrhu, nakoľko takýto návrh nebol vôbec žalobcom uplatnený, predstavovať vo vzťahu k neskôr a v inom konaní uplatnenému predmetnému nároku prekážku veci právoplatne rozhodnutej?“ 2/ Či môže súd vo vzťahu k právoplatnej a nezrušenej časti rozsudku prihliadať na skutočnosť, že iná časť bola dovolacím súdom zrušená?“ Dovolaťka bola toho názoru, že výrok o zastavení konania (ako aj v rozsudku súdu prvej inštancie aj v rozsudku odvolacieho súdu) je nesprávny, a to z dôvodu, že v odôvodnení rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 16.09.2008 sp. zn. 14Co/69/2008 (v jeho právoplatnej časti) sa výslovne uvádza, že pokiaľ Okresný súd Zvolen priznal

žalobkyni nárok na bezdôvodné obohatenie do minulosti, tak rozhodol nad rámec návrhu, nakoľko si žalobkyňa nárok na bezdôvodné obohatenie (resp. náhradu za užívanie) vôbec neuplatnila. Toto zamietavé rozhodnutie sa vo vzťahu k obdobiu od 13.10.2006 do 22.11.2007 stalo právoplatným, a teda z tohto právoplatného rozhodnutia podľa žalobkyne jednoznačne vyplývalo, že si žalobkyňa vo vzťahu k obdobiu od 13.10.2006 do 22.11.2007 nárok na bezdôvodné obohatenie ani náhradu za užívanie neuplatnila. Predmetný výrok v rozhodnutí Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 16.09.2008 sp. zn. 14Co/69/2008 bolo preto nevyhnutné vykladať v súlade s jeho odôvodnením. Nebolo možné prihliadať na to, že na základe dovolania bola iná časť rozhodnutia napadnutá a dovolacím súdom zrušená.

4. Žalovaná sa k dovolaniu vyjadrila a žiadala, aby najvyšší súd dovolanie žalobkyne odmietol, alternatívne zamietol, nakoľko dovolanie nie je dôvodné.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 424 CSP) a to oprávneným subjektom (§ 427 CSP) zastúpeným podľa § 429 ods. 1 CSP bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti, pričom zistil, že dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

6. Dovolateľka porušenie práva na spravodlivý proces namietala v súvislosti s nesprávnym vyhodnotením dôkazov a s tým, že sudy nižšej inštancie nesprávne aplikovali na prejednávajúcu vec rozhodnutie Najvyššieho súdu SR (6Cdo/184/2010).

7. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľa, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

8. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

9. Podstatou odôvodnenia súdneho rozhodnutia je vysvetlenie, objasnenie a „obhájenie“ toho, ako súd procesne postupoval (vrátane toho, ako rozhodol), a ako také nemôže byť od doterajšieho procesného postupu oddelené. Rozhodnutie je vyvrcholením procesného postupu súdu a samotné súdne rozhodnutie je najdôležitejším procesným úkonom súdu. Rozhodnutie odvolacieho súdu a jeho odôvodnenie je spôsobilým predmetom dovolacieho prieskumu pri tvrdenom porušení práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (II. ÚS 120/2020). Za vadu zmätočnosti nemožno

považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívnym spôsobom.

10. Ak dovolateľka vytýka konajúcim súdom nesprávne vyhodnotenie dôkazov, táto námietka je nespôsobilou založiť prípustnosť dovolania z dôvodu, že prípadné nesprávne hodnotenia vykonaných dôkazov odvolacím súdom, bez ďalších relevantných skutočností nemožno považovať za tzv. zmätočnosťnú vadu v procesnom postupe odvolacieho súdu, a to preto, že (i) hodnotenie dôkazov prislúcha zásadne len tomu súdu, ktorý ich vykonal, teda v tomto prípade súdu prvej inštancie, (ii) pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, ale táto skutočnosť sama osebe prípustnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP nezakladá. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000) ako aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (napr. sp. zn. 2Cdo/130/2011, 5Cdo/244/2011, 6Cdo/185/2011 a 7Cdo/38/2012) zastávali názor, že ani prípadná neúplnosť či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov nie je v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaná bez ďalšieho za dôvod zakladajúci tzv. zmätočnosťnú vadu konania. Zmeny v právnej úprave dovolania a odvolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu týchto judikátov a rozhodnutí nedotkli, preto ich treba považovať za naďalej aktuálne.

11. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovolací súd nedisponuje oprávnením dokazovať hmotnoprávne skutky, na to slúži nachádzacie (základné) konanie a konanie na odvolacom súde. Predmetom dokazovania pred dovolacím súdom sú napr. včasnosť a prípustnosť dovolania; skutkový stav a výsledky dokazovania spred nižších súdov sa nemôžu pred dovolacím súdom meniť (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, pri § 442). Dovolací súd bol preto viazaný zisteniami súdov nižších inštancií ohľadom nepreukázania o tom, že pozemky (parcela č. XXX/X a č. XXX/X) vedené ako záhrady, užívala žalovaná nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu 5/12 - in.

12. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v prejednávanej veci nezistil. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol prečo sa stotožnil s vyhodnotením dokazovania súdom prvej inštancie týkajúceho sa nepreukázania tej skutočnosti, že pozemky (parcela č. XXX/X a č. XXX/X) vedené ako záhrady, užívala žalovaná nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu 5/12 - in.

13. V súvislosti s namietaným porušením zásady hodnotenia dôkazov v tom, že súdy nižšej inštancie nesprávne zohľadnili výpoveď svedka R., neprihliadli na skoršie výpovede žalovanej o užívaní spoločných nehnuteľností v rámci iných súdnych konaní a prijali svojvoľné závery z vykonanej ohliadky, dovolací súd, uvádza, že súd v konaní nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania. Súd hodnotí predložené dôkazy, resp. vykonáva dokazovanie aj inými dôkazmi, než predložia strany a následne ich hodnotí podľa svojho uváženia v zmysle zákona. Zákon vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov a táto zásada znamená, že záver, ktorý si sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu, pričom hodnotiaci úvaha súdu musí vychádzať zo zisteného skutkového stavu veci a výsledok hodnotenia dôkazov majú byť súčasťou rozsudku.

14. Z napadnutého rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že tento dospel k záveru o neodôvodnenosti

žaloby žalobkyne v časti nároku za užívanie pozemkov žalovanou (parcela č. XXX/X a č. XXX/X) vedených ako záhrady nad rozsah jej spoluvlastníckeho podielu. Predovšetkým na základe skutočností, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno o užívaní veci žalovanou v rozsahu spoluvlastníckeho podielu dovolateľky ako žalobkyne. Dovolací súd v kontexte dovolateľkinej námietky o zjavnom rozpore napadnutého rozsudku odvolacieho súdu s vykonanými dôkazmi uvádza, že mu zásadne neprislúcha hodnotiť skutkové zistenia súdov nižšej inštancie, prípadne ich nahrádzať svojím vlastným hodnotením. Krajský súd v napadnutom rozsudku dostatočne konkrétne, zrozumiteľne odôvodnil právny názor o tom, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno o užívaní veci žalovanou v rozsahu jej spoluvlastníckeho podielu, pričom výslovne vyhodnotil aj tvrdenia žalobkyne týkajúce sa „skorších výpovedí žalovanej, výpovede svedka R. a svojvoľných záverov súdu z miesta ohliadky“. Odvolací súd dospel k záveru, že nebolo zistené, žeby sa žalovaná podieľala užívaním nehnuteľností (záhrady) na úžitkovej hodnote tejto veci vo väčšom rozsahu, ako zodpovedá jej podielu, nevznikla jej preto ani povinnosť náhrady voči žalobkyňi ako spoluvlastníčke neužívajúcej veci v rozsahu svojho podielu.

15. Pokiaľ dovolateľka považovala za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP nesprávny právny záver súdov nižšej inštancie, dovolací súd uvádza, že už podľa predchádzajúcej úpravy občianskeho súdneho konania dospel najvyšší súd k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a tiež sp. zn. 1Cdo/62/2010, 2Cdo/97/2010, 3Cdo/53/2011, 4Cdo/68/2011, 5Cdo/44/2011, 6Cdo/41/2011, 7Cdo/26/2010 a 8ECdo/170/2014). Podľa právneho názoru najvyššieho súdu nie je po 1. júli 2016 žiadny dôvod pre odklon od vyššie uvedeného chápania dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci (nesprávneho vyriešenia niektorej právnej otázky súdom) na možnosť strany civilného sporového konania uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia. Na tom, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá žalobcami tvrdenú vadu zmatečnosti (§ 420 CSP), zotrval aj judikát R 24/2017 a tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu (por. sp. zn. 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018).

16. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že žalobkyňa neopodstatnene namieta, že odvolací súd (prípadne súd prvej inštancie) nesprávnym procesným postupom jej znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

17. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu. Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí, nie už tým, pod ktoré písmeno § 421 CSP ju podradí.

18. V prípade dovolania, prípustnosť ktorého vyvodzuje dovolateľ z § 421 ods. 1 CSP, má viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam. Závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma dovolací súd na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ súdu vysvetlí (konkretizuje), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP). Sama polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo

nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/203/2016, 2Cdo/54/2018, 3Cdo/6/2017, 3Cdo/67/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017).

19. Nesprávne právne posúdenie dovolateľka namietala pri riešení otázok „1/ Či vzniká spoluvlastníkovi, ktorého iný spoluvlastník protiprávne vylúčil z užívania spoločnej veci nárok na náhradu, ak spoluvlastník po tom čo druhého vylúčil z užívania spoločnej veci sám spoločnú vec užíva iba v rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu, avšak zároveň druhému spoluvlastníkovi bráni v užívaní spoločnej veci?“ „2/ Či možno od spoluvlastníka vylúčeného z užívania spoločnej veci spravodlivo požadovať, aby sa po verbálnom útoku a vyhnaní zo spoločných nehnuteľností pravidelne pokúšal o vstup na spoločné pozemky a riskoval tak ďalší verbálny prípadne fyzický útok od druhého spoluvlastníka a hodnotiť ju na vrub vylúčeného spoluvlastníka?“ Podľa názoru dovolateľky nemožno prisvedčiť tvrdeniu, že dôvod pre ktorý spoluvlastník spoločnú vec neužíva, nie je právny významný. Toto tvrdenie podľa nej obstoí len v prípadoch, v ktorých druhý užíva len časť veci v rozsahu neprevyšujúcom jeho spoluvlastnícky podiel a zároveň druhému spoluvlastníkovi nebráni v užívaní spoločnej veci.

20. Žalobkyňa v rámci dovolania namietala, že sudy po vykonanom dokazovaní vychádzali z nepodloženého záveru (premisy) o tom, že žalovaná neužíva sporné nehnuteľnosti nad rámec jej spoluvlastníckeho podielu. V dovolacom konaní bolo preto potrebné posúdiť, či sa táto argumentácia žalobkyne týka skutkovej alebo právnej otázky.

21. Riešenie skutkovej otázky je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec. S istým zjednodušením možno konštatovať, že otázkou skutkovou (faktickou) je pravdivosť či nepravdivosť skutkových tvrdení procesných strán. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, jej obsahu, zmyslu a účelu, normu interpretuje a zo svojich skutkových zistení (to znamená po vyriešení skutkových otázok a na ich podklade) prijíma právne závery o (ne)existencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad.

22. V danom prípade dovolateľka napáda správnosť skutkového záveru súdov (premisy), že žalovaná neužíva sporné nehnuteľnosti (záhradu) nad rámec zodpovedajúci jej spoluvlastníckemu podielu. Argumentuje tým, že od žalobkyne vylúčenej z užívania spoločnej nehnuteľnosti nemožno spravodlivo požadovať, aby sa po verbálnom útoku a vyhnaní zo spoločných nehnuteľností pravidelne pokúšala o vstup na spoločné pozemky. I keď je od tohto záveru súdov závislé vyriešenie právnej otázky, či žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyni peňažnú náhradu za takéto užívanie, nič to nemení na tom, že v dovolaní nastolená otázka (či výlučne žalovaná užívala sporné nehnuteľnosti) má skutkovú (nie právnu) povahu, ktorá nemôže byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP a nemôže viesť k založeniu prípustnosti dovolania žalobkyne v zmysle tohto ustanovenia.

23. Nesprávne právne posúdenie v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľka videl pri riešení otázok „1/ Či môže rozsudok, ktorým odvolací súd zmení rozsudok súdu prvej inštancie tak, že zamietne žalobu, pričom v odôvodnení rozsudku uvedie, že pokiaľ súd prvej inštancie rozhodol o určitom nároku, tak rozhodol nad rámec návrhu, nakoľko takýto návrh nebol vôbec žalobcom uplatnený, predstavovať vo vzťahu k neskôr a v inom konaní uplatnenému predmetnému nároku prekážku veci právoplatne rozhodnutej?“ 2/ Či môže súd vo vzťahu k právoplatnej a nezrušenej časti rozsudku prihliadať na skutočnosť, že iná časť bola dovolacím súdom zrušená?“ Dovolateľka bola toho názoru, že výrok o zastavení konania (ako aj v rozsudku súdu prvej inštancie aj v rozsudku odvolacieho súdu) je nesprávny, a to z dôvodu, že v odôvodnení rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 16.09.2008 sp. zn. 14Co/69/2008 (v jeho právoplatnej časti) sa výslovne uvádza, že pokiaľ Okresný súd Zvolen priznal žalobkyni nárok na bezdôvodné obohatenie do minulosti, tak rozhodol nad rámec návrhu, nakoľko si žalobkyňa nárok na bezdôvodné obohatenie (resp. náhradu za užívanie) vôbec neuplatnila.

Toto zamietavé rozhodnutie sa vo vzťahu k obdobiu od 13.10.2006 do 22.11.2007 stalo právoplatným, a teda z tohto právoplatného rozhodnutia podľa žalobkyne jednoznačne vyplývalo, že si žalobkyňa vo vzťahu k obdobiu od 13.10.2006 do 22.11.2007 nárok na bezdôvodné obohatenie ani náhradu za užívanie neuplatnila. Predmetný výrok v rozhodnutí zo dňa 16.09.2008 sp. zn. 14Co/69/2008 bolo preto nevyhnutné vykladať v súlade s jeho odôvodnením. Nebolo možné prihliaďať na to, že na základe dovolania bola iná časť rozhodnutia napadnutá a dovolacím súdom zrušená.

24. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že Okresný súd Zvolen rozsudkom z 22. novembra 2007 v konaní pod sp. zn. 13C/172/2004 rozhodol o uplatnenom nároku žalobkyne proti žalovanej za obdobie od 01.12.2004 do 22.11.2007 z titulu bezdôvodného obohatenia. Následne rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 16. septembra 2008 pod sp. zn. 14Co/69/2008 bol rozsudok okresného súdu v časti, ktorej zamietol návrh, potvrdený a v zostávajúcej časti ho krajský súd zmenil tak, že návrh zamietol. Dovolací súd poukazuje najmä na odôvodnenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, z ktorého vyplýva, že pokiaľ išlo o bezdôvodné obohatenie, okresný súd rozhodol o nároku, ktorý nebol v konaní ani uplatnení. Návrhom na začatie konania a v celom rozsahu sa žalobkyne domáhali konštitutívneho rozhodnutia, ktorým súd rozhodne o tom, kto bude predmet spoluvlastníctva užívať a akým spôsobom, to znamená podľa ich návrhu odplatne za určitú nimi navrhovanú sumu. Takéto rozhodnutie je právnou skutočnosťou, zakladajúcou vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností s tým, že ide o novozaložené práva a povinnosti smerujúce len do budúcnosti, ktoré nemôžu zakladať práva a povinnosti spätne. Pokiaľ potom okresný súd rozhodol o povinnosti vydať bezdôvodné obohatenie, ktoré malo spočívať v náhrade za užívanie spoluvlastníckeho podielu žalobkyne 1/ žalovanou, konal v rozpore s § 153 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku a jeho konanie bolo postihnuté tzv. inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Proti uvedenému rozhodnutiu krajského súdu podala žalobkyňa dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky v zrušujúcom uznesení z 17. decembra 2009 sp. zn. 2Cdo/43/2009, pričom z odôvodnenia predmetného uznesenia jednoznačne vyplýva, že najvyšší súd rozhodol iba o období v časti žalobkyňou napadnutom v dovolaní, t. j. o období od 01.12.2004 do 13.10.2006, o ktorom sa následne konalo aj pred súdmi nižšej inštancie a nárok za toto obdobie bol žalobkyňi priznaný.

25. Dovolací súd je toho názoru, že v časti, v ktorej rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 16. septembra 2008 sp. zn. 14Co/69/2008 nebol napadnutý, ostal právoplatný, s tým, že jeho výroky bolo nevyhnutné vykladať v zmysle odôvodnenia samotného rozsudku, v ktorom krajský súd výslovne uviedol, že pokiaľ ide o bezdôvodné obohatenie, bol toho názoru, že okresný súd rozhodol o nároku, ktorý v konaní nebol uplatnený. Možnosť odvolacieho súdu zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie je vlastnosťou apelačného opravného systému, vrátane systému neúplnej apelácie, na ktorom je založené odvolacie konanie v sporovom konaní. Ak nie je možné rozhodnutie potvrdiť, pretože odvolanie je úplne alebo sčasti dôvodné a zároveň tu nie sú dané dôvody pre zrušenie rozhodnutia, je povinnosťou odvolacieho súdu preskúmať skutkovú i právnu stránku veci a meritórne rozhodnúť. Dovolací súd uvádza, že pri zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa odvolací súd nahradí toto rozhodnutia svojím rozhodnutím, t. j. rozhodnutie odvolacieho súdu obsahuje nielen úplné a výstižné zdôvodnenie, ale aj všetko to, čo je potrebné z hľadiska určitosti a vykonateľnosti rozhodnutí o otázkach predstavujúcich predmet odvolacieho konania vrátane súvisiacich otázok.

26. Dovolací súd nesúhlasí s právnym posúdením súdov nižšej inštancie, že tu bola prekážka právoplatne rozhodnutej veci. Prekážka res iudicata (právoplatne rozhodnutej veci), ktorá vylučuje, aby súd vec znova prejednal, je vyslovená v ustanovení § 230 CSP. K jej porušeniu dôjde vtedy, ak sú súčasne splnené tri podmienky: 1. začne sa opätovne konať, hoci už bolo vo veci právoplatne rozhodnuté, 2. začne sa opätovne konať medzi tými istými účastníkmi a 3. o tej istej veci. Za tú istú vec v zmysle treba v novom konaní považovať ten istý nárok, o ktorom sa už prv právoplatne rozhodlo, ak sa opiera o ten istý právny dôvod vyplývajúci z totožného skutkového stavu. Ak žaloba bola zamietnutá bez toho, aby súd záväzne posúdil existenciu právneho vzťahu medzi účastníkmi, nejde o rozhodnutie, ktoré by zakladalo prekážku právoplatne rozhodnutej veci. O taký prípad ide aj v prejednávanej veci, nakoľko rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 16. septembra 2008, sp. zn. 14Co/69/2008 bola žaloba zamietnutá aj z dôvodu, že okresný súd rozhodol o nároku, ktorý nebol v konaní uplatnený.

Týmto rozhodnutím teda súd nerozhodol o tom, že žalobkyni neprislúcha nárok na náhradu za užívanie spoločnej veci žalovanou nad rozsah jej spoluvlastníckeho podielu. Žalobkyňou tvrdené právo na základe skutočností v žalobe uvedených vlastne ani nepreskúmal, čo je zrejmé z odôvodnenia. Nemožno preto vyvodiť, že označený rozsudok je takým rozhodnutím o veci, ktoré by bránilo prejednaníu novej žalobe o nároku na náhradu za užívanie spoločnej veci žalovanou nad rozsah jej spoluvlastníckeho podielu. Na základe uvedeného možno konštatovať, že dovolateľkou tvrdené vady konania sú dané.

27. Z dôvodov uvedených vyššie dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP je procesne prípustné a dôvodné. Dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1, 2 CSP), a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

28. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.